

**Методика
проведення експертизи сортів пасльону сизолистого
(*Solanum glaucophyllum* Desf.) на відмінність,
однорідність і стабільність
групи декоративних на відмінність, однорідність
і стабільність**

**Методика
проведення експертизи сортів пасльону сизолистого
(*Solanum glaucophyllum* Desf.) на відмінність,
однорідність і стабільність
групи декоративних на відмінність, однорідність
і стабільність**

УДК 635.64:631.526(083)

<https://doi.org/10.21498/978-617-8743-10-9>

Затверджено наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 16 грудня 2016 року № 547 (зі змінами та доповненнями внесеними наказами: Мінагрополітики від 16 серпня 2017 року № 465, Мінекономіки від 27 жовтня 2020 року № 2162-20, Мінагрополітики від 15 грудня 2021 року № 436)

*Методику схвалено та рекомендовано до опублікування
в електронному форматі Вченою радою
Українського інституту експертизи сортів рослин
(протокол № 12 від 30.10.2025)*

Рецензенти:

Куценко Н. І., к. с.-г. наук, зав. відділу селекції та насінництва Дослідної станції лікарських рослин Інституту агроекології і природокористування НААН України,

Рахметов Д. Б., д. с.-г. наук, професор, зав. відділу культурної флори Національного ботанічного саду ім. М. М. Гришка НАН України.

Методика проведення експертизи сортів пасльону сизолистого (*Solanum glaucophyllum* Desf.) на відмінність, однорідність і стабільність групи декоративних на відмінність, однорідність і стабільність/ Розробники: Костенко Н. П., Гринів С. М., Ткачик С. О., Укр. ін-т експертизи сортів рослин. Електрон. вид. Київ: УІЕСР, 2025, 12 с.

ISBN 978-617-8743-10-9 (PDF)

У виданні висвітлено умови проведення кваліфікаційної (науково-технічної) експертизи сортів пасльону сизолистого (*Solanum glaucophyllum* Desf.) на відмінність, однорідність та стабільність.

Методикою визначено предмет досліджень (ботанічний таксон), необхідна кількість посадкового матеріалу, місце, методи та тривалість проведення досліджень. Встановлено кількість рослин для здійснення обліків, вимірювань та спостережень. З метою здійснення опису досліджуваного сорту, наведено таблицю ознак, яка містить сукупність морфологічних ознак, що мають градацію, ступінь проявлення та коди прояву. До ознак викладені пояснення, світліни та малюнки.

Методика призначена для встановлення відповідності сорту критеріям відмінності, однорідності та стабільності в Україні. Рекомендована для спеціалістів, що проводять експертизу сортів пасльону сизолистого на відмінність, однорідність та стабільність, а також для селекціонерів, науковців, аспірантів і студентів, які займаються сортовивченням та морфологією.

УДК 635.64:631.526(083)

<https://doi.org/10.21498/978-617-8743-10-9>

ISBN 978-617-8743-10-9 (PDF)

© Український інститут експертизи сортів рослин, 2025

Методика проведення експертизи сортів пасльону сизолистого (*Solanum glaucophyllum* Desf.) на відмінність, однорідність і стабільність групи декоративних на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів пасльону сизолистого (*Solanum glaucophyllum* Desf.)

2. Необхідний садивний матеріал – рослини.

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість рослинного матеріалу для експертизи сортів горщечкових рослин постачається на один пункт дослідження експертного закладу має становити 20 рослин, що мають адвентивні бруньки на кореневищах.

3) Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

4) Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи.* Експертиза має тривати два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

2) *Місце експертизи.* Експертизу проводять в одному пункті дослідження експертного закладу.

3) *Умови для проведення експертизи.* Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту.

Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) *План експертизи.* Планують таку кількість рослин, висаджених у окремих горщиках, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 20 рослин.

Під час експертизи можуть бути проведені додаткові дослідження.

5) *Метод дослідження.* Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG – разове вимірювання групи рослин або частин рослин;

MS – вимірювання групи окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак;

VG – візуальна разова оцінка групи рослин;

VS – візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

6) *Кількість рослин / частин рослин.* Експертизі сортів горщечкових рослин підлягає щонайменше 20 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG – разове вимірювання 20 рослин або частин 20 рослин;

MS – вимірювання окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин;

VG – візуальна разова оцінка 20 рослин;

VS – візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Ознаки, що використовують для оцінки відмінності, однорідності й стабільності та ступені їх виявлення наведені в Таблиці ознак 7. Кожному ступеню виявлення ознаки присвоєно коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 20 рослин допускається одна нетипова.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, в кінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він вважається стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти-кандидати групують із подібними загальновідомими сортами на групи для полегшення оцінки відмінності. Для групування використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:

- суцвіття – кількість квіток (ознака 11);
- плід (ягода) – за діаметром (ознака 18);
- рослина – початок цвітіння (ознака 26);
- рослина – збиральна стиглість плодів (ознака 27).

Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучаються до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або умови довкілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів пасльону сизолистого

№ з/п	Ознака	Ступінь виявлення ознаки	Код	Сорт-еталон
1. (* QN	Рослина: за висотою MS/VG 4	низька	3	
		середня	5	
		висока	7	
2. (* QN	Рослина: габітус VG 2	прямий	3	
		напівпрямий	5	
		розлогий	7	
3. (* QN	Листок: листкова пластинка за довжиною VG/VS 1	коротка	3	
		середня	5	
		довга	7	
4. (* QN	Листок: листкова пластинка за шириною VG/VS 1	вузька	3	
		середня	5	
		широка	7	
5. PQ	Листок: забарвлення листової пластинки VG 1	зелене	1	
		сизе	2	
6. (* QN	Листок: інтенсивність зеленого забарвлення листової пластинки VG 1	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
7. (* PQ	Листок: листкова пластинка за формою VG/VS 1	вузьколанцетна	1	
		ланцетна	2	
		широколанцетна	3	
		вузькоеліптична	3	
		еліптична	4	
8. (* QN	Листок: хвилястість краю листової пластинки VG/VS 1	відсутня або дуже слабка	1	
		слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	

№ з/п	Ознака	Ступінь виявлення ознаки	Код	Сорт-еталон
9. (* QN	Листок: восковий наліт VG 1	відсутній або дуже слабкий	1	
		слабкий	3	
		помірний	5	
		сильний	7	
10. (* QN	Листок: глянуватість VG 1	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
11. (* QN	Суцвіття: кількість квіток MS/VG 2	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
12. QN	Квітконіжка: за довжиною VG/VS 2	коротка	3	
		середня	5	
		довга	7	
13. QL	Квітконіжка: наявність антоціанового забарвлення VG 2	відсутнє	1	
		наявне	9	
14. (* QN	Квітка: за розміром MS/VG 1	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
15. (* PQ	Квітка: інтенсивність фіолетового забарвлення верхнього боку пелюстки VG 1	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
16. QL	Чашолистки: наявність антоціанового забарвлення VG 1	відсутнє	1	
		наявне	9	
17. QN	Чашолистки: інтенсивність антоціанового забарвлення VG 1	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
18. (+ QN	Плід (ягода): за діаметром MS/VG 4	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
19. QN	Плід: інтенсивність зеленого забарвлення недостиглого плоду VG 3	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	

№ з/п	Ознака	Ступінь виявлення ознаки	Код	Сорт-еталон
20. QN	Плід: інтенсивність фіолетового забарвлення недостиглого плоду VG 3	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
21. (* QN	Плід: інтенсивність фіолетового забарвлення за збиральної стиглості VG 4	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
22. PQ	Плід: за формою VG 4	округлий	1	
		овальний	2	
		еліптичний	3	
23. (* QN	Плід: розмір чашолистків MS/VG 4	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
24. PQ	Плід: забарвлення м'якуша VG 4	біле	1	
		жовте	2	
		зелене	3	
		фіолетове	4	
25. (* QN	Плід: м'якуш за твердістю VG/VS 4	м'який	1	
		помірно твердий	2	
		твердий	3	
26. (* QN	Рослина: початок цвітіння MS/VG 1	ранній	3	
		середній	5	
		пізній	7	
27. (* QN	Рослина: збиральна стиглість плодів MS 4	рання	3	
		середня	5	
		пізня	7	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів пасльону сизолистого
Для сортів горщечкових рослин спостереження в умовах України проводять у закритому ґрунті одного пункту дослідження експертного закладу.

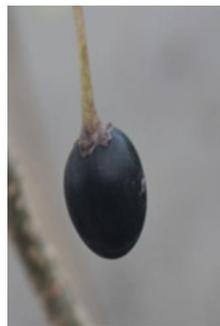
Загальний вигляд рослин

суцвіття

квітка

плід

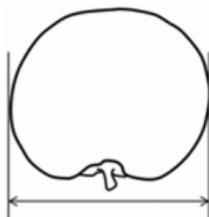
1) Пояснення до деяких ознак

Коди фаз росту й розвитку рослин сорту, у які рекомендовано робити спостереження

Коди	Назви фаз росту і розвитку рослин
1	Початок цвітіння
2	Повне цвітіння
3	Сформований плід
4	Стиглі плоди

До 18. Плід (ягода): за діаметром

Діаметр плоду слід спостерігати в найширшій частині.

До 23. Плід: розмір чашолистків

Розмір чашолистків слід оцінювати за співвідношенням ширини чашолистків до максимального діаметра плоду.

розмір чашолистків порівняно з діаметром плоду = C/F

До 25. Плід: м'якуш за твердістю
Твердість слід оцінювати вручну, натискаючи на центр м'якоті плоду, який розривається навпіл горизонтально.

Список використаних літературних джерел

1. Milanesi, L.; Boland, R. Presence of vitamin D3 receptor (VDR) like proteins in *Solanum glaucophyllum*. *Physiol. Plant* 2006, 128, 341–350
2. Natural Resources Conservation Service PLANTS Database. USDA. <https://plants.sc.egov.usda.gov/home>
3. Plants of the World Online. Board of Trustees of the Royal Botanic Gardens, Kew. 2017. <http://powo.science.kew.org>
1. TGP/1/3 General introduction to the examination of distinctness, uniformity and stability and the development of harmonized descriptions of new varieties of plants. https://www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg001_03.pdf
2. TGP/7/10 development of test guidelines. https://www.upov.int/edocs/tgpdocs/en/tgp_7.pdf
3. TGP/13/1 guidance for new types and species. https://www.upov.int/edocs/tgpdocs/en/tgp_13.pdf
4. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Melon-pear, Pepino (*Solanum muricatum* Aiton) (TG/326/1, UPOV) // Geneva. 2018-09-20. P 1–28. URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg326.pdf.

Наукове видання

**Методика
проведення експертизи сортів пасльону сизолистого (*Solanum glaucophyllum* Desf.)
на відмінність, однорідність і стабільність
групи декоративних на відмінність, однорідність і стабільність**

*Методику схвалено та рекомендовано до опублікування
в електронному форматі Вченою радою
Українського інституту експертизи сортів рослин
(протокол № 12 від 30.10.2025)*

Рецензенти:

Куценко Н. І., к. с.-г. наук, зав. відділу селекції та насінництва Дослідної станції лікарських рослин Інституту агроєкології і природокористування НААН України;

Рахметов Д. Б., д. с.-г. наук, професор, зав. відділу культурної флори Національного ботанічного саду ім. М. М. Гришка НАН України.

Розробники: Костенко Н. П., Гринів С. М., Ткачик С. О., УІЕСР.

Електронне видання

Технічний редактор: *І. В. Коховська*
Комп'ютерне верстання *Н. О. Бойко*
Формат: PDF. Гарнітура OfficinaSans.

Видавець і виготовлювач

Український інститут експертизи сортів рослин

03041, м. Київ, вул. Горіхуватський шлях, 15

Тел.: (044) 290-40-45; e-mail: sops@i.ua

<https://www.sops.gov.ua>

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 5616 від 25.09.2017

